

JIERFERSLACH 2025

Wittenskiplik ûndersyksynstitút
foar de Fryske kasus

Verritus en Malorix te Rome Anno lix
Geen sterfeling overtreft de Priezen in dapperheid of trouw

Bisschop Bonifacius predikt het Chris-
= tendom aan de Priezen Anno dccxxv

Gelko Liauchama en Feiko Botnia na de verovering
van Jerusaleem tot ridders geslagen Anno m i c

Gemme van Burmania voor
m d v Wj Priezen knielen a

Concordia Res Parvae Crescunt

Algemien

Mei niget presintearje wy it jierferslach 2025 fan de Fryske Akademy. Steld kin wurde, dat wy dit jier trije saken berikt hawwe: it setten fan wichtige stappen yn de ûntwikkeling fan de organisaasje, it boarch stean foar finansjele stabiliteit en it leverjen fan moaie ynhaldlike resultaten. Dat is uteinlik dêr't wy it foar dogge: foar de wittenskip en foar de mienskip.

It ófrûne jier binne de fjouwer pylders fan us beliedsplan fierder útwurke. Dat binne profilearring, akwisysje, gearwurking en organisaasjeûntwikkeling.

De profilearring komt ta utering yn bygelyks de 101 publikaasjes dy't we fersoarge ha, ús nijsgjirrige kongressen en publykseveneminten, mar ek troch de Europeeske erkenning dy't ús Mercator krige mei it ûntfangen fan de Europeeske oeuvrepriis Altre Europe Award foar 40 jier ûndersyk op it mêd fan minderheidstalen.

Wat de akwisysje oanbelanget helje we us doelstelling krekt net. Dêrom krije kollega's no training op maat oanbean, en troch it oanlûken fan senior ûndersikers wurdt de kapasiteit foar it skriuwen fan kansrike oanfragen befoardere.

Wat gearwurking oanbelanget, binne der yn 2025 binne der fjouwer yntern finansearre projekten opstarten mei as doel om de ynterne multidisciplinêre gearwurking en ek dy mei oare nasjonale en Europeeske partners oan te heljen. Dit befoarderet de foarming fan projektkonsortia foar Europeeske fûnsen.

As it giet om organisaasjeûntwikkeling hat de Fryske Akademy troch de ynfolling fan twa fakatueren foar programmakoördinator / senior ûndersiker in positive ympuls krigen. No kin de organisaasjestrutuer, sa as ûntwurpen by de reorganisaasje, pas echt goed úteinsette. Om de ynterne ynformaasjefoarsjenning te streamlinen is yn 2025 begûn mei de ûntwikkeling fan in sosjaal yntranet. Ek is der in gedrachskoade opsteld, in wichtich ynstrumint foar de sosjale feiligens binnen de organisaasje.

As direkteur-bestjoerder bin ik der grutsk op dat wy dit alles as team realisearre hawwe. Dêrneist bin ik der grutsk op dat wy as team groei. Dêrmei binne wy goed op wei om ús grutte ambysje wier te meitsjen: dat anst gjinien him noch ôffreget wat de Fryske Akademy docht, mar hoe't je derby behelle wêze kinne.

Prof. dr. Nelleke IJssennagger-
van der Pluijm, FSA

10
in earste stap

nei heger nivo

ôfdutsen 10

Ried fan Tafersjoch

De Ried fan Tafersjoch is yn 2025 4 kear gearkommen yn de reguliere fergader-frekwinsje. Bepreat is (û.o.) de jierrekken 2024, de tarieding fan it jierliks Tripartite-oerlis mei Provinsje en KNAW, de akwisystrategie, de evaluaasje fan de algemiene subsidzjeferoarding mei de Provinsje, de mearjierrebegrutting, de *governance*-struktuer mei it Frysk Akademy Fûns (FAF), mar ek de gearstalling fan de Ried fan Tafersjoch: twa posysjes wiene fakant. Yn maaie 2025 is filosoof en wittenskips-histoarikus Keimpe Algra ynstallearre as nij lid mei in wittenskiplik profyl. Wim Kleinhuis wie earder algemien lid, en is yn 2025 beneamd ta foarsitter.

Ferskate kearen hat der oerlis west tusken de direkteur-bestjoerder (DB) en kommisjes: de auditkommisje (3 kear), de remuneraasjekommisje (1 kear) en foar de selsevaluaasje fan de Ried kaam alle leden noch in ekstra kear byinoar. De wittenskipskommisje kaam net apart byinoar. Mei sawol de ûr as mei it FAF-bestjoer hie de Ried in jierliks ûnderhald. Fan de Ried út is inisjearre om mei yngong fan 2026 jierliks mei de

folle Ried en it Frysk Akademy Fûns te sitten. It jierliks Tripartite oerlis tusken KNAW, Provinsje en de Fryske Akademy wie yn jannewaris fan 2025 en wie wer konstruktif. Mei KNAW is ôfpraat om faker mei-inoar yn in ynformele setting om tafel te sitten.

Mei it each op oanbefellings en aksjepunten út de SEP-evaluaasje fan 2024, sjocht bedriuwsfiering nei in mooglik oare organisaasjestruktuer om bepaalde doelen helje te kinnen en om DB fierder te stypjen yn it bestjoerlik foarút bringen fan de organisaasje. Tidens gearkomsten fan de Ried wie ek romte om hjiroer mei-inoar fan gedachten te wikseljen en de DB advys te jaan.

De Ried fan Tafersjoch sjocht tefreden werom op 2025. De Fryske Akademy set yn 2026 yn op it oanlûken fan nij talint mei de iepensteande fakatueres. De drege arbeidsmerk freget om kreative middels om nije minsken oan te lûken en te hâlden, en mei de positive ynset fan alle belutsenen sil dit seker slagje. De Ried tanket de wurkmienskip foar har ynset en winsket harren in fruchtber en wurksom nijjier ta.

Undersyk

De ferrassing wie grut, doe't der in telefoantsje kaam fan de Nederlânske ambassade yn Italië. Foar hast 40 jier oan ûndersyksaktiviteiten op it mêd fan minderheidstalen yn Europa krige it Mercator Europeesk Kennisintrum foar Meartaligens en Taallearen, ûnderdiel fan de Fryske Akademy, de ALTRE EUROPE priis takend. In grutte eare fansels.

De wichtichste taak fan de Fryske Akademy, dêr't Mercator ûnderdiel fan is, is it dwaan fan fûneminteel wittenskiplik ûndersyk op de fakgebieten taalkunde, sosjolinguiestyk, leksikografy, meartaligens en taallearen, minderheidstalen, it Ald-Frysk en de skiednis en it erfgoed fan de midsiuwen, de iermoderne tiid, de nijste tiid en de ynteraksje mei it lânskip. Yn al dit ûndersyk spilet ICT en de ûntwikkeling fan digitale helpmiddels en kolleksjes in wichtige rol.

Op wrâldnivo en ek yn de akademyske wrâld hat 2025 in ynstabyl jier west. De nasjonale en ynternasjonale ûntjouwings op it mêd fan akademyske frijheid en spesifyk de druk dêrop, hat foar de Fryske Akademy tige weardefolle petearen opsmitten oer dy

akademyske frijheid, wittenskiplike ferantwurdlikheid en rolfêstensd mei partners en finansiers. Soks hat resultaat. Mei-inoar witte wy no wat akademyske frijheid wol is en wat net, wat elts syn rol en ferantwurdlikheid dêryn is, en drage wy dat ek eksplisyt mei-inoar ut. De KNAW en de Provinsje Fryslân binne dêryn us wichtichste partners.

Wy sjogge groei yn it oantal grutte konsortiumoanfragen dêr't wy oan meidogge, en yn it oantal Europeeske of ynternasjonale projektoanfragen. Wy sjogge ek dat wy faker fûn wurde troch minsken dy't in plak sykje om in Veni- of Vidi-oanfraach yn te bêdzjen, of dy't in iepen sollicitaasje of projektútstel ynstjinje.

Yn 2025 binne wy úteinset mei fjouwer yntern finansearre projekten, mei as doel om de ynterne multidisiplinêre gearwurking en ek dy mei oare nasjonale en Europeeske partners oan te heljen. Dit befoarderet de foarming fan projektkonsortia foar Europeeske fûnsen. As dit goed útfalt, sil dit de kommende jierren faker dien wurde.

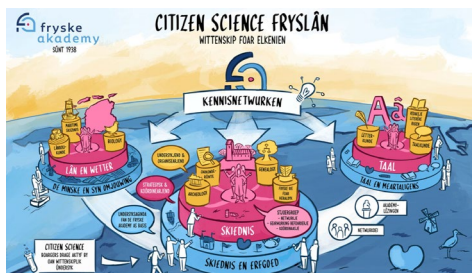

Citizen Science

Citizen Science is in foarm fan wittenskiplik ûndersyk dêr't boargers op aktive wize in bydrage leverje oan wittenskiplik wurk.

De Fryske Akademy wurket oan de opbou fan in takomstbestindich netwurk foar citizen science yn Fryslân. Op de Akademy-dei presintearre de meiwurker Citizen Science en Kennisbenutting, de nije fyzje op de wurkmienskip fan de Fryske Akademy. De essinsje fan dizze fyzje is ferbylde yn in poster, makke troch grafysk ûntwerper Aad van Altena út Ljouwert.

De poster lit sjen hoe't de Fryske Akademy tawurkje wol nei in breed netwurk foar citizen science. Dit netwurk wurdt opdielt yn trije kennisnetwurken dy't tematysk oanslute op de ûndersyksagenda fan de Fryske Akademy. Yn elts kennisnetwurk kinne ferskate tema- en projektgroepen

ûntstean, dy't tegearre wurkje oan it ûntwikkeljen en dielen fan wittenskiplike kennis mei de Fryske mienskip. Sa ûntstiet der in dynamysk gehiel wêr't maatskiplike fragen in plak krije en wêr't ympulsen foar nije projekten út fuortkomme kinne.

Dit nije netwurk omfettet net allinnich de besteande wurkmienskip fan de Fryske Akademy, mar stiet mei klam iepen foar de bredere Fryske mienskip en oare organisaasjes en inisjativen. It doel is om de ferbining tusken wittenskip en boargers te fersterkjen.

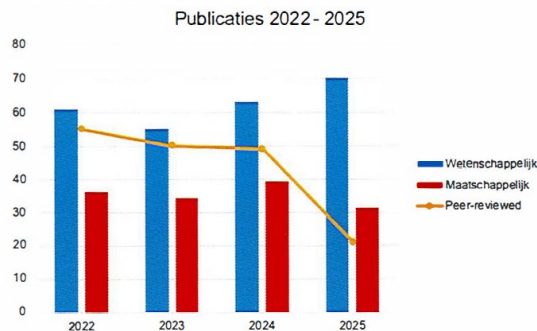
De meiwurker Citizen Science en Kennisbenutting is ek de koördinator as it giet om de wurkferbannen en stúdzjerûnten. Om fan gedachten te wikseljen hjirfoer wie yn juny in drokbesochte gearkomste belein oer it ûnderwerp 'Hoe moat de wurkmienskip fan de Fryske Akademy der út komme te sjen om it takomstbestindich te meitsjen?'. Ek yn it kommende jier wurdt der fierder neitocht oer de ynfolling fan in nij netwurk foar citizen science en sil fierder praat wurde mei oare belutsenen en belanghawwenden.

Publikaasjes

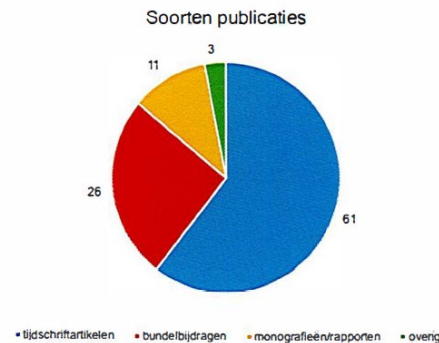
Yn totaal binne der dit jier 101 publikaasjes realisearre troch de (gast)ûndersikers dy't oan de Fryske Akademy ferbûn binne, wêrûnder 71 wittenskiplike en 30 publyks-rjochte bydragen. Der is neffens de foar-geande trije jier sprake fan konsistinsje (*Figuer 1*); mei dit jier in lichte groei fan de wittenskiplike output en in lytse delgong yn de maatskiplike output.

Figuer 1: publikaasjes Fryske Akademy oer 2022-2025

It oandiel artikelen dat *peer-reviewed* (mei kollegiale toetsing) publisearre is, hat wol in opmerklike delgong. Dy delgong kin mooglik ferklearre wurde trochdat fan de totale output it grutste part út publikaasjes yn wittenskiplike, profesjonele en publyks-freonlike tydskriftenrigen bestiet, folge troch wittenskiplike bondelbydragen, mono-

grafyen en ûndersyksrapporten (*Figuer 2*). De profesjonele en publyksfreonlike tydskriften, monografyen en ûndersyksrapporten binne nammentlik faak net *peer-reviewed*.

Figuer 2: soarten publikaasjes Fryske Akademy oer 2025

Dêrneist set de positive ûntwikkeling oangeande *iepen access*-publikaasjes troch. It persintaazje kosteleas tagonklike online publikaasjes is 50%. Dêrneist wurdt 10% fan de output op basis fan fierdere ôfspraken mei útjouwers op in letter momint *iepen access* oanbean. As de ûndersyksoutput ôfset wurdt tsjin it trochsneed tal fte (wittenskiplik en stypjend wittenskiplik persoanien) yn 2025, dan kinne wy konkludearje dat der per fte yn trochsneed fjouwer publikaasjes utbrocht binne, ynklusyf 1 *peer-reviewed* artikel. Dêrmei hawwe wy ús ambysje fan yn trochsneed trije publikaasjes per fte realisearre.

Intergenerational code-switching in digital communication

INTRODUCTION

- Code-switching is a linguistic phenomenon where speakers alternate between two or more languages or dialects within the same conversation.
- It is a common feature of bilingual and multilingual communities, often used to bridge communication gaps or express cultural identity.
- With the rise of digital communication, code-switching has become even more prevalent, as people use text-based platforms to interact across linguistic boundaries.
- This research explores how intergenerational code-switching manifests in digital contexts, focusing on the challenges and opportunities it presents for communication.
- Key questions addressed include: How do digital platforms facilitate or hinder code-switching? What are the social and cultural implications of digital code-switching? How can digital communication be optimized to support multilingual users?

What types of code-switching do different generations of the same family use in digital communication with each other?

- Generational differences in digital literacy and communication preferences.
- The role of family dynamics and cultural values in shaping digital communication patterns.
- The impact of technology on the transmission of language and culture across generations.

CONCLUSIONS

The findings of this research highlight the importance of understanding intergenerational code-switching in digital communication. Digital platforms provide a unique space for linguistic interaction, but they also present challenges for multilingual users. By exploring these dynamics, we can better understand the role of digital communication in maintaining and evolving cultural identity across generations.

Eveneminten

De Fryske Akademy fergruttet har sichtberens en ynfloed troch sympoasia en konferinsjes te organisearjen foar regionale, nasjonale en ynternasjonale professionals en akademisy. Wy hawwe ús doel om gemiddeld twa konferinsjebjdragen per wittenskiplike fte te leverjen en acht iepenbiere eveneminten te organisearjen of dêroan by te dragen, wer rom helle.

It ôfrûne jier hawwe meiwurkers fan de Fryske Akademy yn totaal dielnommen oan 279 aktiviteiten (Figuer 3).

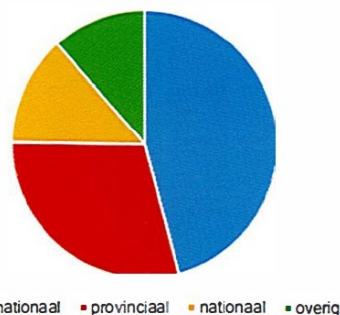

Figuer 3: Soorten aktiviteiten fan Fryske Akademy meiwurkers

De klam lei yn yn 2025 foar in grut part op wittenskiplike lêzingen en presintaasjes. Yn novimber wie it suksesfolle Conference on Frisian Humanities yn Ljouwert, mei mear as

75 paper- en posterpresintaasjes fan ûndersikers út binnen- en bûtenlan en yn trochsneed 80 besikers deis. Foar it earst is dizze konferinsje mei sawol Fryske, as ek mei Dútske partners organisearre. Dat lit sjen dat dy gearwurking better is as ea en dat wy dêrmei oan us eigen en de provinsjale doelstellings bydrage.

Geografisch bereik aktiviteiten

Figuer 4: Geografysk berik fan aktiviteiten fan Fryske Akademy meiwurkers

Us 87 publyksaktiviteiten yn 2025 wjer-pegelje ek de brede oanpak om de Fryske Akademy bliuwend maatskiplik te fer-ankerjen yn Fryslan en dêrbûten (Figuer 4). De eveneminten rûnen útien fan film-fertoaning, boekpresintaasjes, publykslêzingen en kursussen oant dielname oan it lânlike Weekend van de Wetenschap, dat yn oktober by Campus Fryslân organisearre waard.

Besiten

De Fryske Akademy en it Mercator Europeesk Kennisintrum foar Meartaligens en Taallearen steane bekend as betroubere en kundige (projekt)partners. Ut hiel it lân, en út hiel Europa, komme sa no en dan delegaasjes fan kennisynstituten en netwurkorganisaasjes by ús op 'e kofje.

Yn 2025 brocht bygelyks in groep fan 10 meiurkers fan de High Commissioner on National Minorities (HCNM) fan de Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) in besite oan ús. Ek krigen we besite fan ûndersikers út bygelyks Dútslân en in sjoernalist út Noarwegen.

Ut it eigen netwurk wei kamen besiten (oer en wer) ta stân mei lokale kennispartners, mei politisy en steateleden, mar ek mei de ferskate Europeeske partners fan de Erasmus+-projekten en oare projekten dy't it Mercator Europeesk Kennisintrum foar Meartaligens en Taallearen útfiert. Ut Baskelân (Spanje), Ierlân en België kamen yn 2025 bygelyks de projektpartners fan it Read with MEE projekt by ús del op de Fryske Akademy om twa dagen te fergaderjen.

Tichterby hûs, út Swol, kamen likernôch 80 VWO-brêgeklassers nei Ljouwert ta yn it ramt fan harren wittenskiptswike oer meartaligens. Kollega's fan Mercator en de Fryske Akademy hawwe harren, yn 'e mande mei Tresoar, in moai programma oanbean.

Fia Campus Fryslân kaam in grutte groep ynternasjonale studinten fan MSc Speech Technology nei it Coulon-hûs om yn 'e kunde te kommen mei ús en ús wurk. Ek koene kollega's fan oare Fryske ynstituten op in mini-wittenskiptsfestival - yn it ramt fan de Wike fan de Utwikseling fan Werken in Friesland - in tal (ynteraktive) presintaasjes bywenje oer ús projekten en ûndersiken.

Omdat ús buorlju, it St. Anthony Gasthuis, 600 jier bestie, waard de Fryske Akademy útnûge om by te dragen oan harren evenemintenprogramma. In kollega hat by harren in lêzing fersoarge, en naam dêrnei it publyk mei op in rûntlieding troch ús gebou.

It team fan Omrop Fryslân DOK organisearre yn 2025 de premjêre fan in nije dokumintêrerige yn ús Aljemint. De tún waard ek dit jier wer brûkt troch it Fries Straatfestival en de skiep fan stadsherder Sam.

Personiel

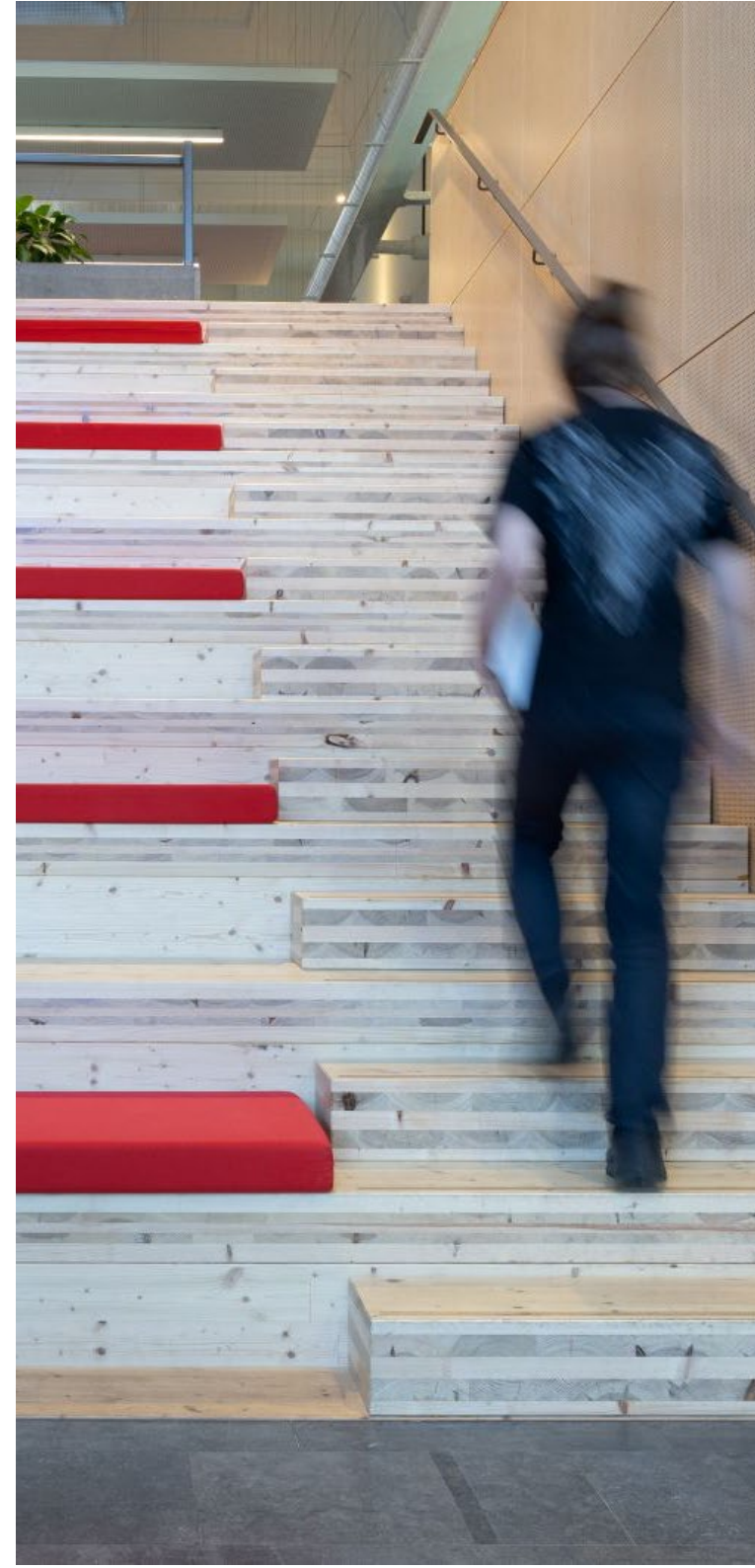
Wy ynvestearje yn de personele besetting. Nije wittenskiplike besetting is nedich troch natuerlik ferrin yn de organisaasje en om't wy sjogge dat wy mei de hjoeddeistige ambysjes kapasiteit nedich binne, bygelyks om oan akwysysje dwaan te kinnen. Ynvestearje yn koördinearjende rollen is dêrneist fan essinsjeel belang om de stappen sette te kinnen, dêr't de organisaasje ferlet fan hat: goeie oansluting tusken bedriuwsfiering en wittenskip, en dudlike ymplemintaaasje fan us ûndersyksaginda yn konkrete projekten, en goede prosessen yn in effisjinte gearwurkjende wurkflier, sadat nije projekten en oanfragen ta bloei komme.

Troch utfal op skeakelfunksjes, lykas ûndersyksfinansiering en gearwurking, programmakoördinaasje en HR, hawwe wy sjoen, hoe kwetsber oft wy as lytse organisaasje binne. Dat is mei de reden dat wy ynvestearre hawwe yn de basis, en dat ek yn 2026 dwaan sille, sadat wy takom jier utbouwe kinne en resultaten ferwachtsje kinne.

It resultaat fan us wervingsynset is dat wy in nij MT-lid Koördinator Bedriuwsfiering, in tydlike ynfolling fan de MT-portefeuille Koördinator Undersyksfinansiering en Strategyske Gearwurking en twa nije programmakoördinatoaren - ien op Digital Humanities en ien op Taalwittenskippen, realisearre hawwe. Wy hawwe ek twa nije meiwurkers yn it team Mercator, en in tal tydlike meiwurkers oannommen op ynterne call projekten. Oare fakatueres sitte yn 'e piipline en dêrmei folgje wy de strategyske personielsplanning.

Wy sjogge dat benammen fan septimber 2025 ôf us personele besetting omheech gien is, en foar in part sil dat resultaat pas oer 2026 te sjen wêze. Op finansjeel mêd sjogge wy dudlik dat de positive ôfwiking tusken begrutting en resultaat feroarsake wurdt troch de personele kosten. Trochdat wy in bestimmingsreserve foarmje koene, kinne wy it begrutte jild reservearje foar personele kosten yn 2026.

Mear hjiroer is te lêzen yn it finansjeel jierferslach oer 2025, dat [hjiir](#) te finen is.

Middelen

Wy sjogge groei yn it oantal grutte konsortiumoanfragen dêr't wy oan meidogge, en yn it oantal Europeeske of ynternasjonale projektoanfragen, mar in ôfname yn it oantal lytse oanfragen. Gearfetsjend is de trend dat it oantal yntsjinne oanfragen totaal ôfnimt, mar dat it netto oanfraachbedrach stabyl bliuwt.

Nettsjinsteande de groei yn de grutte oanfragen - yn 2025 hawwe wy in rekôrtak fan 6 EU oanfragen (Horizon en Erasmus+) yntsjinne - en de Veni-en Vidi-garansjes, is gjin fan de oanfragen takend. It is dúdlik dat de drok op de beskikbere middels tanommen is, en dat de slaggingkansen hurd weromrint. Dat hat net mei kwaliteit te meitsjen, want de útstellen krije stik foar stik goede beoardielingen. It betsjut wol dat it wichtich is om ús finansieringskanalen oanhaldend te diversifisearjen.

Ien fan de wizen dêr't wy dat op besykje te dwaan, is troch seis it inisjatyf te nimmen mei matching, calls en yn (bilaterale) gearwurking. Dit jier hawwy wy sadwaande in ynterne call útset, sadat ús wittenskippers plannen yntsjinje koene, dy't foldogge oan in

oantal winske kritearia: ynterne ynterdissiplinêre en yntergenerasjonele gearwurking, eksterne gearwurking mei oare partijen as matching, mei-inoar tawurkje nei in ferfolchoanfraach. Der rinne op dit stuit fjouwer projekten, dêr't ien spesifyk fan rjochte is op de gearwurking mei Dútske partners.

Op dit stuit ynvestearje wy ek fia oare rûtes yn gearwurking mei nije partners en bewannelje wy nije finansieringskanalen. Dat betsjut, dat wy goed ynvestearje yn it ferkennen fan nije kansen foar de takomst, in needsaak om steviger yn de akwisyse te kommen yn de kommende perioade. De ynvestearring yn nij talint sil dêr grif ek by helpe.

In oare ûntwikkeling dy't sichtber is yn de sifers, is it ôfrinnen fan de Ympulsprojekten. Dy projekten, dy't as aparte bydrage finansiere binne troch de Provinsje Fryslân, binne ein 2025 oplevere en ek finansjeel ôfsletten. Dêrmei komt in ein oan in perioade fan seis jier, wêrby't wy yn totaal €1.000.000 ynvestearre hawwe yn projektûntwikkeling en personiel. Dy akwisyse- en projektpost falt fuort.

It folsleine finansjele jierferslach is [hjr](#) nei te lêzen.

fryske
akademy

Eksploitaasje

It boekjier 2025 is útkaam op in posityf eksploitaasje-resultaat fan €95.690. Yn de begrutting hâlden wy noch rekken mei in ferlies fan € 42.700, sadat it eksploitaasjesaldo úteinlik €138.390 heger útfallen is.

De Fryske Akademy hie yn 2025 te krijen mei in legere opbringst foar ekstern finansiële ûndersyksprojekten. De legere projektopbringst hat meardere oarsaken. Troch de gruttere kompetysje yn de krimpende subsidzjeprogramma's sakket it slagingspersintaazje fan de fûnswerving.

Wannear't eksterne projektjilden wol ynhelle wurde, bliuwe yn de hjoeddeistige arbeidsmerk fakatueren langer iepenstean. De legere opbringst oan eksterne projektjilden hat gjin direkte finansjele risiko's, mar is in beheining foar it realisearjen fan ús wittenskiplike ambysjes.

De totale personielskosten bliuwe efter by de begrutting. Diels komt dat troch de projektfakatueren, mar ek troch de formaasje dy't út de lumpsum finansiële wurdt. Op grûn fan ús ambysjes út de

ûndersyksaginda binne yn de begrutting meardere fakatueren opnommen. Troch de drege arbeidsmerk hat de ynfolling langer duorre as ferwachte. Pas yn de lêste moannen hawwe wy de lêste iepensteande funksjes ynfolje kinnen. Nettsjinsteande dat soks te let wie om de fakatuereromte yn te rinnen, binne wy ynnommen mei it feit dat it ús slagge is om ús wittenskiplike formaasje út te wreidzjen. Dat jout op termyn perspektyf om mear ekstern finansiële ûndersyksprojekten te generearjen.

It folsleine (finansjele) jierferslach is [hjiir](#) nei te lêzen.

Links nei dokumintaasje

- Fryske Akademy Jierrekken 2025
- Mercator Activity Report 2025
- Fryske Akademy PURE portal (KNAW)

Fotografy:
Marieke Balk,, Ydwine R. Scarse.

Wittenskiplik ûndersyksynstitút
foar de Fryske kasus